

بررسی نقش میانجی کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی

دکتر علیرضا اسکندری

استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی رسام، کرج، ایران. (نویسنده مسئول).

a.eskandari@rasam.ac.ir

فرشته میرزائی نیگجه

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی رسام، کرج، ایران.

fereshteh_mirzaei2@yahoo.com

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی نقش میانجی کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران می باشد. جامعه آماری این پژوهش به روش حذف سیستماتیک از میان ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ می باشد. در این تحقیق نقش میانجی کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی در قالب یک فرضیه و همچنین بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی بر کیفیت پیش بینی تحلیل مالی در قالب فرضیه دیگر بررسی شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه های پژوهش حاضر نشان داد که کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی تاثیر مثبت و معناداری دارد و نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد که بین کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: کیفیت گزارشگری مالی، رقابت بازار محصول، کیفیت پیش بینی تحلیل مالی.

مقدمه

گزارشگری مالی فقط یک محصول نهایی نیست، بلکه فرایندی متشکل از چند جزء است که عوامل زیادی می تواند بر آن تاثیر گذاشته و همین طور خود نیز بر عوامل مختلفی تاثیر بگذارد. با توجه به اینکه کیفیت گزارشگری مالی تاثیر با اهمیتی بر بازارهای سرمایه دارد و بر نحوه تصمیم گیری کاربران گزارش های مالی اثر می گذارد فلذا کشف و شناسایی صحیح عوامل تاثیرگذار بر کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه گروه های مختلف، می تواند گزارش های مالی را به عنوان یک منبع مهم اطلاعاتی قابل اتکا برای استفاده کنندگان تبدیل کند (امیرآزاد و همکاران، ۱۳۹۷). تأثیر سیستم اطلاعات حسابداری بر پیش بینی های مدیران مسئله است که محققان حسابداری توجه خاصی به آن مبذول داشته اند. حسابداری یک سیستم اطلاعاتی است و مدیران جهت تصمیم گیری بهتر اطلاعات مناسب و باکیفیت را از تمامی منبع رسمی و غیررسمی به دست می آورند. اما مدیران در به دست آوردن و جمع آوری اطلاعات از مجری سیستم اطلاعات حسابداری با موانع و محدودیت هایی مواجه هستند که ممکن است مدیران را از اتخاذ تصمیمات بهینه بازداشته و یا باعث انحراف در پیش بینی های مدیران شود. از آنجاکه بیشتر تصمیم های مدیران را تصمیم های اقتصادی و انتخاب راهکارهایی که به حداکثر کردن سود، حداقل نمودن هزینه و بدهی تمام شده می شود، تشکیل می دهد (ملکی، ۱۳۹۲). اگر تحلیل گران و

محققین، معیارهای تعیین‌کننده در شناخت کیفیت گزارشهای مالی و حسابداری را از منظر دیگر گروه‌های مختلف بررسی ننمایند، دلایل آنان در مورد آثار اقتصادی کیفیت گزارش‌های مالی از اعتبار زیادی برخوردار نخواهد شد. بی‌شک کیفیت گزارش‌های حسابداری و مالی و توسعه آن مورد علاقه همه کاربران، شامل سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، مشتریان، تامین‌کنندگان، کارکنان، دولت و اجتماع می‌باشد. تصمیم‌گیرندگان یا کاربران گزارش‌های مالی متفاوت بر مبنای تجارب، وزنه‌ای متفاوت به ویژگی‌های کیفیت گزارشهای حسابداری می‌دهند و حساب‌رسان و تهیه‌کنندگان ممکن می‌باشد به اهمیت ذاتی که کاربران به ویژگی‌های کیفیت گزارش‌های حسابداری می‌دهند، دقت نکنند. تفاوت میان گروه‌های متفاوت به این دلیل مهم است که توافق نکردن بر روی سیاست انتخاب شیوه‌های حسابداری شاید ناشی از توافق بر روی معیارهای اثرگذار بر ویژگی‌های کیفیت گزارش‌های حسابداری و مالی باشد هنگامی که فعالان بازار سرمایه اطلاعات گزارش‌های حسابداری و مالی را دریافت می‌نمایند، به صورت معمولی از چنین اطلاعاتی همراه با اطلاعات موجود برای انجام یک قضاوت (به عنوان مثال در مورد احتمال ریسک ورشکستگی یا اختلاف میان یک نتیجه و یک پیش‌بینی)، یا یک تصمیم‌گیری (برای مثال در کجا و چه مبلغی سرمایه‌گذاری شود) استفاده می‌نمایند؛ بنابراین، مشخص می‌باشد که هدف اولیه اطلاعات گزارش‌های حسابداری و مالی در بازارهای اوراق بهادار این می‌باشد که پشتوانه قضاوت‌ها و تصمیم‌گیری‌های فعالان در این بازار می‌باشد و بالا بودن کیفیت اطلاعات در گزارش‌های حسابداری و مالی به قضاوت‌ها و تصمیم‌گیری‌های باکیفیت‌تری منتهی گردد (امیر آزاد و همکاران، ۱۳۹۷). تحلیل گران مالی بخشی جدایی‌ناپذیر از بازار سرمایه هستند که اطلاعات مفیدی از جمله توصیه‌های خریدوفروش به سرمایه‌گذاران حقیقی و نهادی در بازار سهام ارائه می‌دهند. آن‌ها پیش‌بینی‌های خود را عمدتاً از طریق اطلاعات انجام می‌دهند که این اطلاعات در قالب گزارش‌های مالی سالانه توسط شرکت‌ها ارائه می‌شود که پیش‌بینی تحلیل مالی بر کاربران گزارش‌های مالی شرکت‌ها تأثیرگذار است (براون و همکاران، ۲۰۱۵). در واقع پیش‌بینی‌ها از طریق اطلاعات کلیدی شرکت‌ها صورت می‌گیرد. پژوهشگران و محققین مالی و حسابداری مدت‌های طولانی است که در زمینه اعداد و ارقام حسابداری و کاربرد آن در تحلیل‌های مالی پژوهش و فعالیت می‌کنند. به عبارت دیگر تأثیر پیش‌بینی تحلیل‌های مالی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران به منظور تخصیص بهینه منابع در بازار سرمایه که در نهایت منجر به افزایش کارایی بازار می‌شود. بنابراین، شناخت فاکتورهای مهم تأثیرگذار بر کیفیت تحلیل‌های مالی بسیار بااهمیت است. ادبیات نظری و پیشینه‌ی تجربی، وجود ارتباط معنادار بین رقابت بازار محصول باکیفیت پیش‌بینی تحلیل‌ها را ارائه می‌کند، اما پژوهش و مبانی نظری در زمینه سازوکار یا کانال تأثیرگذاری و ارتباط رقابت بازار محصول باکیفیت گزارشگری مالی ارائه نشده است (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۰). نتایج مطالعات اولیه به دو دیدگاه تقسیم‌بندی شده است: دیدگاه اول نشان می‌دهد که واحد تجاری بر ویژگی‌های قدرت بازار، کسب سود غیرعادی و عدم قطعیت اطلاعات در صنعت متمرکز شده است و دیدگاه دوم نشان می‌دهد که رقابت در بازار محصول پیامدهای مطلوبی به منظور ارتقا کیفیت گزارشگری مالی دارد. پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوالات است که: کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت در بازار محصول و کیفیت پیش‌بینی تحلیل مالی چه تأثیری دارد؟ و همچنین کیفیت گزارشگری مالی بر کیفیت پیش‌بینی تحلیل مالی چه تأثیری دارد؟

کیفیت گزارشگری مالی

گزارشگری مالی یکی از منابع اطلاعاتی در دسترس بازارهای سرمایه است که انتظار می‌رود نقش مؤثری در توسعه سرمایه‌گذاری و افزایش کارایی آن ایفا کند. افزایش کیفیت گزارشگری مالی ابزاری برای ایفای مسئولیت پاسخگویی به نیازهای جامعه است.

با همه این تفسیرها، کیفیت گزارشگری مالی مفهومی چندبعدی است و تعریفی وجود ندارد که همگان نسبت به آن اتفاق نظر داشته باشند کیفیت گزارشگری مالی ارزش گزارشگری مالی را تعیین می‌کند و به همین منظور، ارائه تعریفی روشن و کامل از کیفیت گزارشگری مالی یک تقاضای جهانی است. به طور کلی، ارائه گزارش‌های مالی باکیفیت که در تصمیم‌های سرمایه‌گذاری استفاده‌کنندگان و افزایش کارایی بازار تأثیر گذارد (الصوفی و همکاران، ۲۰۱۴).

رقابت بازار محصول

رقابت پذیری به معنی توانایی شرکت در ماندگاری در بازار کسب و کار، محافظت از سرمایه‌های مختلف شرکت، به دست آوردن (بازگشت) سرمایه‌ها و تضمین شغل‌ها در آینده، تعریف شده است. با توجه به تعریف مزبور می‌توان بیان کرد که رقابت، تأثیر بااهمیتی بر فعالیت‌ها و اقدامات شرکت‌ها دارد (خدادادی و همکاران، ۱۳۹۳).

کیفیت پیش بینی تحلیل مالی

تحلیل گران مالی بخشی جدایی‌ناپذیر از بازار سرمایه هستند که اطلاعات مفیدی از جمله توصیه‌های خریدوفروش به سرمایه‌گذاران حقیقی و نهادی در بازار سهام ارائه می‌دهند. آن‌ها پیش‌بینی‌های خود را عمدتاً از طریق اطلاعات انجام می‌دهند که این اطلاعات در قالب گزارش‌های مالی سالانه توسط شرکت‌ها ارائه می‌شود که پیش‌بینی تحلیل مالی بر کاربران گزارش‌های مالی شرکت‌ها تأثیرگذار است (براون و همکاران، ۲۰۱۵).

پیشینه پژوهش

اقبال و همکاران (۲۰۲۱) رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی با نقش میانجی کیفیت گزارشگری مالی را در بورس چین در بازه زمانی ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۶ و به تعداد ۶۰۷۴ مشاهده سال - شرکت بررسی کردند. نتایج نشان داد که بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل ارتباط معنی داری وجود دارد و کیفیت گزارشگری مالی ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل را تقویت می‌کند.

اقبال و همکاران (۲۰۱۷) مدل رقابت بازار محصول و کیفیت گزارشگری در اقتصاد چین در بازه زمانی سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۴ و بر اساس مدل تعدیل شده جونز و فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵) را مطالعه کردند. شواهد تجربی نشان داد که بین رقابت بازار محصول و کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های بورس چین ارتباط وجود دارد.

چونگ و همکاران (۲۰۱۰) تأثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر پیش بینی تحلیل در منطقه آسیا؛ مطالعه‌ای در استرالیا، هنگ کنگ و نیوزلند را بر اساس مدل پنل دیتا در بازه زمانی سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۸ مطالعه کردند. شواهد نشان داد که استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی ارتباط منفی با خطای پیش بینی تحلیل سود دارد.

حسین زاده و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تأثیر قابلیت‌های رقابتی پویا بر کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. در این پژوهش تعداد ۷۱ شرکت بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ مورد بررسی قرار گرفتند. در این پژوهش از توانمندی تکنولوژیک بر مبنای تحلیل پوششی داده‌ها برای سنجش قابلیت رقابتی پویا استفاده شد و به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون استفاده گردید. نتیجه بررسی‌های آماری و آزمون فرضیه پژوهش نشان داد، قابلیت‌های تکنولوژی بر اساس رویکرد منبع محور بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها تأثیر مثبت و معناداری دارد.

رحیمی و عظیمی یانچشمه (۱۳۹۹) به بررسی اثر تعدیل‌کننده مالکیت دولتی بر رابطه بین رقابت در بازار محصول و کیفیت کنترل‌های داخلی پرداختند. جهت آزمون این دو فرضیه با استفاده از روش حذف سامانمند، نمونه‌ای متشکل از ۱۰۵ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی پنج ساله بین سال‌های ۱۳۹۲ لغایت

۱۳۹۶ انتخاب گردید. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد هرچه رقابت بازار محصول افزایش مییابد، احتمال یافتن ضعف در کنترل‌های داخلی بیشتر می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که در شرکتهایی با مالکیت دولتی، احتمال اینکه با افزایش رقابت بازار محصول شرکت از کیفیت کنترل‌های داخلی پایین برخوردار باشند در مقایسه با شرکتهایی که مالکیت خصوصی دارند، بیشتر است.

فرضیه های پژوهش

پس از ارائه مقاله جنسن و مک لینگ (۱۹۷۶) دیدگاه‌های متفاوتی در زمینه نقش و کیفیت تحلیل‌ها و پیش‌بینی‌ها به وجود آمد. در ادبیات نظری و پیشینه‌ی تجربی، اخیراً پژوهش‌های خوب و متعددی در زمینه‌ی تاثیر تحلیل‌های مالی بر ارزش شرکت و رفتار مدیران در زمینه‌های مدیریت سود، تصمیم‌گیری نگهداشت وجه نقد، پاداش مدیران، طراحی فعالیت‌های مالیاتی و ... انجام شده است. سازوکار محیط اطلاعاتی شفاف و با کیفیت می‌تواند به افراد در اتخاذ تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری مطلوب کمک شایانی نماید. اطلاعات بین شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران توسط کیفیت و نوع تحلیل‌ها مشخص می‌شود که این چنین تحلیل‌های می‌تواند به افراد و نهادهای سرمایه‌گذار اطلاعات مناسبی ارائه نماید (چن و همکاران، ۲۰۱۵). تعدادی از مقالات نشان داد که پیش‌بینی تحلیل سود ارتباط مثبتی با بازده سهام دارد و سودآوری شرکت می‌تواند روند بازار سهام را مثبت نماید. تحلیل اطلاعات مالی همچنین می‌تواند در زمینه تقلب شرکت نیز به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند. تحلیل‌های مالی همچنین به عنوان یک نوع سازوکار نظارتی خارجی بر فعالیت شرکت‌ها عمل می‌نماید (چن و همکاران، ۲۰۱۷). نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اهمیت نقش کیفیت اطلاعات حسابداری در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران بسیار مهم است (گارسیا و همکاران، ۲۰۰۹). بر اساس مطالب ارائه شده فرضیه اول پژوهش نیز به صورت زیر ارائه می‌شود:

فرضیه ۱: کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش‌بینی تحلیل مالی تاثیر معناداری دارد.

سازوکارهای نظارتی مناسب و مطلوب می‌تواند یک محیط اطلاعاتی شفاف و قابل اتکا ایجاد نماید که در نهایت مدیران تصمیم‌گیری‌های مالی مناسبی در چنین محیطی را اتخاذ نمایند. مطالعات بسیاری نقش تحلیلگران مالی را به عنوان واسطه‌های اطلاعاتی بین شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران ارائه نموده است. تحلیل اطلاعات مالی با ارائه اطلاعات عمومی و ویژه به صاحبان سهام در تصمیم‌گیری‌های صاحبان سهام نقش موثری دارد (چن و همکاران، ۲۰۱۵). نتایج چندین مطالعه و پژوهش نشان داده است که اطلاعات مندرج در پیش‌بینی سود مربوط به بازده سهام شرکت در آینده و احتمال معامله در بازارهای سهام و ارزیابی هزینه را شامل می‌شود (دیترو و همکاران، ۲۰۰۲؛ کلی و همکاران، ۲۰۱۲). همچنین پیش‌بینی تحلیل اطلاعات منجر به افشای اطلاعات در مورد سایر فعالیت‌های شرکت می‌شود به عنوان مثال دیک و همکاران (۲۰۱۰) نشان دادند که کیفیت پیش‌بینی اطلاعات مالی مستقیماً در کشف تقلب شرکت‌ها تاثیر دارد (چن و همکاران، ۲۰۱۶).

نهادهای نظارتی و دیگر فعالان بازار به فعالیت تحلیلگران به عنوان این موضوع نگاه می‌کنند (فرانکل و همکاران، ۲۰۰۶). به طور خاص، تا زمانی که مشخص شود گزارش‌های مالی به عنوان تصویری کامل برای ارزش شرکت‌ها در نظر گرفته می‌شود نه تنها از این واقعیت که گزارشات مالی همه رشد شرکت‌ها را بیان نمی‌کند (چونگ و ماسوم، ۲۰۱۰). بلکه استانداردهای حسابداری گاهی اوقات می‌تواند مفید بودن آن را نیز محدود نماید. بیشترین سرمایه‌گذاری در دارایی‌های نامشهود در ترازنامه به عنوان هزینه محسوب می‌شود. در ترازنامه این محدودیت‌ها در گزارش‌های مالی، توانایی سرمایه‌گذاران را برای انجام این کار کاهش می‌دهد. ارزیابی پتانسیل سود شرکت‌ها تمایلی برای

تحلیلگران مالی به منظور پیگیری و پیروی از دیگر شرکت ها که دارای کیفیت بالای گزارشگری می باشد نمی ماند چرا که ارزش گذاری برای این نوع شرکت ها که دارای عدم تقارن اطلاعاتی هستند بسیار سخت تر از سایر شرکت ها می باشد. کیفیت گزارشگری مالی در واقع فرصت را در راستای افزایش کیفیت تحلیل ها و پیش بینی های مالی توسعه می دهد (اقبال و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین فرضیه ی دوم مطالعه ی حاضر به صورت زیر ارائه می شود:
فرضیه دوم: بین کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی ارتباط معناداری وجود دارد.

مدل رگرسیونی و متغیرهای پژوهش

مدل آزمون فرضیه اول

$$AFQ = \beta_0 + \beta_1 PMC_{it} + \beta_2 FRQ_{it} + \beta_3 (PMC_{it} + FRQ_{it}) + \beta_4 MTB_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \beta_6 ROA_{it} + \beta_7 LEV_{it} + \beta_8 RETVOL_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل آزمون فرضیه دوم

$$AFQ = \beta_0 + \beta_1 FRQ_{it} + \beta_2 MTB_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 RETVOL_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در این مدلها داریم

جدول (۱): تعاریف عملیاتی متغیرها (اقبال و همکاران، ۲۰۲۱).

متغیرها (نوع متغیر)	نماد در مدل فرضیه ها	نحوه اندازه گیری
کیفیت گزارشگری مالی (وابسته)	FRQ	مطابق با پژوهش جونز (۱۹۹۱) و اقبال و همکاران (۲۰۲۱) از طریق شاخص تعدیل شده اقلام تعهدی جونز و به صورت زیر محاسبه می شود: $\frac{TA_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} = \alpha_1 \frac{1}{Assets_{i,t-1}} + \alpha_2 \frac{\Delta REV_{i,t} - \Delta Rec_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} + \frac{PPE_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$ TA مجموع کل دارایی های پایان دوره جاری $Assets_{i,t-1}$ مجموع کل دارایی های پایان دوره قبل شرکت i در سال t-1 $\Delta REV_{i,t}$ تغییر در میزان درآمد پایان دوره جاری شرکت i در سال t $\Delta Rec_{i,t}$ تغییر در میزان حسابهای دریافتی پایان دوره جاری شرکت i در سال t $PPE_{i,t}$ خالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات پایان دوره جاری شرکت i در سال t (اقبال و همکاران، ۲۰۲۱).
رقابت بازار محصول (مستقل)	PMC	مطابق با پژوهش های آلمیدا و دالماسیو (۲۰۱۵)، گاسپر و ماسا (۲۰۰۶)، هاو و همکاران (۲۰۱۵)، اقبال و همکاران (۲۰۲۰) و اقبال و همکاران (۲۰۲۱) از طریق شاخص هرفیندال هیرشمن و به صورت فرمول زیر محاسبه می شود: $PMC = HHI \times (-1)$ HHI از طریق مجموع سهم بازار شرکت محاسبه می شود که در عدد (-1) ضرب شده و هر چه نتیجه این عدد بیشتر باشد به معنی رقابت بیشتر بازار محصول است. فرمول شاخص هرفیندال هیرشمن نیز به شرح زیر است: $HHI_j = \sum_{j=1}^n S_{ij}^2$ S سهم بازار شرکت در صنعت مورد فعالیت به توان ۲ شرکت i در سال j (اقبال و همکاران، ۲۰۲۱).

<p>مطابق با پژوهش هاب و همکاران (۲۰۱۴) از طریق فرمول زیر محاسبه می شود:</p> $FE_{i,t} = \frac{ FEPS_{i,t}^{t-1} - AEPS_{i,t} }{P_{i,t-1}}$ <p>FEPS سود سهام پیش بینی شده (استخراج این متغیر از گزارش فعالیت هیئت مدیره به مجمع عمومی عادی سالیانه صاحبان سهام می باشد) پایان دوره جاری شرکت i در سال t</p> <p>AEPS سود سهام واقعی (استخراج این متغیر از گزارش فعالیت هیئت مدیره به مجمع عمومی عادی سالیانه صاحبان سهام می باشد) پایان دوره جاری شرکت i در سال t</p> <p>P انحراف استاندارد سالیانه سود سهام پیش بینی شده پایان دوره جاری شرکت i در سال t جاری (اقبال و همکاران، ۲۰۲۱).</p>	AFQ	کیفیت پیش بینی تحلیل مالی (وابسته)
متغیرهای کنترلی		
ارزش بازار پایان دوره تقسیم بر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام پایان دوره جاری شرکت i در سال t	MTB	ارزش بازار
لگاریتم کل دارایی های پایان دوره جاری شرکت i در سال t	SIZE	اندازه شرکت
سود خالص پایان دوره تقسیم بر کل دارایی های پایان دوره جاری شرکت i در سال t	ROA	بازده دارایی ها
کل بدهی های پایان دوره تقسیم بر کل دارایی های پایان دوره جاری شرکت i در سال t جاری	LEV	اهرم مالی
انحراف استاندارد بازده روزانه سهام در طول سال شرکت i در سال t	RETVOL	بازده سهام

روش تحقیق

این پژوهش بر مبنای نحوه استخراج اطلاعات مورد نیاز و از دیدگاه دسته بندی مطالعات با توجه به اهداف آن، در دسته ی پژوهش های توصیفی- تحلیلی قرار می گیرد. همچنین بر مبنای ماهیت و هدف از نوع مطالعات کاربردی است. از منظر روش شناسی جزء پژوهش های همبستگی و در نهایت بر مبنای تدوین اطلاعات از نوع پژوهش های سندکاوی (پس رویدادی) و آرشیوی است که از منظر زمان به صورت مقطعی می باشد، انجام می گردد.

جامعه آماری

در پژوهش های حسابداری معمولاً از روشی موسوم به روش حذف سیستماتیک (غربالگری شرکت ها) برای تعیین نمونه ی مورد نظر استفاده می شود. فرایند غربالگری شرکت های عضو نمونه آماری در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ به شرح جدول زیر ارائه می شود:

جدول (۲): فرایند غربالگری شرکت های عضو نمونه در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹

تعداد شرکت		شرح
۵۲۰	-	تعداد کل شرکت های عضو بورس تهران در پایان سال ۱۳۹۹
	۱۱۰	شرکت هایی که طی بازه زمانی پژوهش حاضر در بورس تهران عضویت نداشته اند
	۹۸	شرکت هایی که دارای سال مالی منتهی به پایان ۲۹ اسفند نبوده اند
	۱۰۳	شرکت هایی که داده های لازم برای محاسبه متغیرها در آن ها در دسترس نبوده است
۴۰۰	۸۹	شرکت های از نوع تامین کننده مالی، سرمایه گذاری و بیمه ای
۱۲۰		تعداد کل شرکت های نمونه آماری

یافته های پژوهش

آمار توصیفی

آمار توصیفی به مجموعه اقدام هایی اطلاق می شود که برای تنظیم و طبقه بندی داده ها و محاسبه برخی شاخص های آماری از قبیل میانگین و میانه و ... صورت می گیرد. مهمترین شاخص های مرکزی یک توزیع، میانگین و میانه و مهمترین شاخص پراکندگی آن واریانس می باشد که در عمل برای تشخیص میزان پراکندگی از جذر مقدار واریانس یعنی انحراف معیار استفاده می کنیم. به وسیله این مشخصات می توان دید کلی در مورد مقادیر هر یک از متغیرها بدست آورد. متغیرهای تحقیق بر مبنای استفاده از شاخص های آماری مرکزی، پراکندگی و نسبی توصیف شده است. شاخص در آمار توصیفی، ابتدا داده ها خلاصه شده و به صورت جدول ارائه می شود. شاخص های آماری محاسبه شده در این جدول شامل میانگین، میانه، انحراف معیار، کمترین و بیشترین، چولگی و کشیدگی است که در جدول ۲ به شرح زیر ارائه گردیده است:

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	معادل فارسی	تعداد مشاهدات	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
FRQ	کیفیت گزارشگری مالی	۱۲۰۰	۰,۱۱	۰,۱۰	۰,۶۴	-۱,۳۱	۰,۱۴	-۰,۹۳	۱۵,۰۳
PMC	رقابت بازار محصول	۱۲۰۰	۰,۱۲	۰,۱۰	۱,۰۰	-۰,۹۳	۰,۱۶	۰,۳۸	۷,۰۸
AFQ	کیفیت پیش بینی تحلیل مالی	۱۲۰۰	۰,۵۷	۰,۵۶	۱,۸۲	۰,۰۳	۰,۲۱	۰,۴۳	۵,۰۵
MTB	ارزش بازار	۱۲۰۰	۰,۲۹	۰,۲۱	۲,۳۲	-۰,۷۳	۰,۲۷	۱,۳۷	۸,۲۳
SIZE	اندازه شرکت	۱۲۰۰	۶,۴۷	۶,۳۹	۸,۹۷	۴,۷۲	۰,۷۰	۰,۶۵	۳,۷۷
LEV	اهرم مالی	۱۲۰۰	۰,۵۶	۰,۵۵	۱,۸۲	۰,۰۳	۰,۲۲	۰,۵۰	۴,۹۹
ROA	بازده دارایی ها	۱۲۰۰	۰,۱۱	۰,۰۹	۱,۰۰	-۰,۹۳	۰,۱۵	۰,۴۵	۸,۱۰
RETVOL	نوسان سهام	۱۲۰۰	۲,۶۴	۲,۷۹	۵,۴۸	۰,۰۰	۰,۸۳	-۰,۵۲	۳,۸۸

همانطور که در جدول (۲) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش مشاهده می شود، میانگین اصلی ترین شاخص مرکزی بوده و متوسط داده ها را نشان می دهد. میانه یکی دیگر از شاخص های مرکزی است که نشانه میانگین دو عدد زوج وسط نمونه آماری می باشد. پارامترهای پراکندگی معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده ها با یکدیگر یا میزان پراکندگی آنها نسبت به میانگین است. از جمله مهمترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. ضریب چولگی و کشیدگی از پارامترهای پراکندگی نسبی هستند. ضریب چولگی بیانگر تقارن توزیع و ضریب کشیدگی نیز نشان دهنده بلندای توزیع در مقایسه با توزیع نرمال است که در صورت نرمال بودن توزیع باید این ضریب به سمت صفر میل نماید، که نشان دهنده چولگی راست یا مثبت است.

آزمون نرمال بودن

برای انتخاب آزمون درست برای تحلیل فرضیه ها، ابتدا باید توزیع آماری متغیری که مورد آزمون قرار می گیرد، اطمینان حاصل کرد. جهت آزمون نرمال بودن داده ها معمولاً مهمترین و کاراترین روش، آزمون نرمال بودن به کمک شاخص های توزیع نرمال مخصوصاً ضرایب چولگی و کشیدگی می باشد. یکی از آزمون های آماری برای آزمون نرمال بودن نمونه های نسبتاً بزرگ که با تکیه بر همین خاصیت توزیع نرمال یعنی ضرایب چولگی و کشیدگی توسط جاک-آ

برای سال ۱۹۸۱ معرفی شده می باشد. این آماره، معیار نیکویی برارزش انحراف از نرمال بودن مبتنی بر کشیدگی و چولگی نمونه بوده و از توزیع خی-دو و با ۲ درجه آزادی برخوردار است. چنانچه تعداد مشاهدات زیاد باشد ضرورتی ندارد که آزمون جاکر برا استفاده شود. با استناد به قضیه‌ی حد مرکزی، امکان استفاده از آزمون های پارامتریک بدون توجه به توزیع آنها خللی در نتایج پژوهش و آزمون فرضیه ها و برآورد مدل ایجاد نمی کند.

آزمون کشف ناهمسانی واریانس

واریانس ناهمسانی به این معنا است که در تجزیه و تحلیل مدل رگرسیون مقادیر جملات خطا (پسماند) دارای واریانس های نابرابر هستند. در واقع ما در تخمین رگرسیون که با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی انجام می شود ابتدا فرض می کنیم که تمامی جملات خطا دارای واریانس های برابر هستند و بعد از آن که مدل را تخمین زدیم با استفاده از آزمون بروش پاکان جهت کشف ناهمسانی واریانس استفاده می شود.

جدول (۳): نتایج آزمون بروش پاکان

فرض آماری	معیار سنجش	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
مدل فرضیه اول	آماره F	۱,۳۴۶	۰,۰۰۵	تایید فرض صفر
مدل فرضیه دوم	آماره F	۱,۴۶۲	۰,۰۰۴	تایید فرض صفر

همانگونه که در جدول فوق دیده می شود سطح معنی داری آماره های F در مدل های پژوهش کمتر از ۵٪ می باشد لذا فرض صفر مبنی بر نبود ناهمسانی واریانس رد می شود.

آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

مانایی متغیرهای پژوهش به این معناست که میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کورایانس متغیرها بین سال های مختلف ثابت بوده است. برای اینکه نتایج برآورد یک رگرسیون، کاذب نباشد می بایست تمام متغیرهای مستقل و وابسته، در سطح (یعنی بدون تفاضل گیری) پایا باشد. لذا در این تحقیق برای اطمینان از مانا بودن متغیرها و کاذب نبودن رگرسیون با استفاده از آزمون لوین، لین و چو استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۴ ارائه گردیده است. تست مفروضات زیر در مورد مانایی داده ها نتیجه گیری می شود:

H0: ریشه واحد وجود دارد (سری مورد نظر مانا نیست).

H1: ریشه واحد وجود ندارد (سری مورد نظر مانا است).

جدول (۴): نتایج آزمون مانایی (لوین، لین و چو) برای متغیرهای مدل

متغیر	معادل فارسی	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
FRQ	کیفیت گزارشگری مالی	-۴,۱۲	۰,۰۰۰	مانا
PMC	رقابت بازار محصول	-۷,۶۷	۰,۰۰۰	مانا
AFQ	کیفیت پیش بینی تحلیل مالی	-۶,۲۳	۰,۰۰۰	مانا
MTB	ارزش بازار	-۴,۶۳	۰,۰۰۰	مانا
SIZE	اندازه شرکت	-۴,۶۳	۰,۰۰۰	مانا
ROA	بازده دارایی ها	-۴,۳۴	۰,۰۰۰	مانا
LEV	اهرم مالی	-۷,۰۲	۰,۰۰۰	مانا
RETVol	بازده سهام	-۷,۸۵	۰,۰۰۰	مانا

همانطور که در جدول مشاهده می شود چون مقدار سطح معنی دار کمتر از ۵٪ بوده است کل متغیرهای مستقل در سطح پایا بوده اند. پس بنابراین در نتایج آزمون ها دچار رگرسیون کاذب نمی شویم.

آزمون مدل فرضیه تحقیق

جدول (۵): نتایج آزمون فرضیه اول

نام متغیر	نماد متغیرها	ضریب (β)	آماره (t)	معناداری (Prob)	عامل تورم واریانس (VIF)
عرض از مبدا	C	-۰,۰۳۸	۱,۰۲۶-	۰,۳۰۵	----
تجربه مدیر عامل	EXPERIENCE	۰,۱۸۹	۴,۷۲۰	۰,۰۰۰	۱,۰۰۴
اندازه شرکت	SIZE	۰,۰۰۹	۳,۹۵۹	۰,۰۰۰	۱,۰۰۲
اهرم مالی	LEV	-۰,۰۵۶	-۴,۰۶۳	۰,۰۰۰	۱,۰۰۲
فرصت رشد	MB	۰,۰۰۰۷	۲,۴۶۷	۰,۰۱۳	۱,۰۰۳
سایر اطلاعات	آماره F	معناداری (Prob)	ضریب تعیین R- (squared)	ضریب تعیین تعدیل شده Adjusted R-squared	دوربین واتسون (D-W)
	۱۱,۷۵	۰,۰۰۰	۰,۲۳	۰,۱۳	۱,۵۳۰

با توجه به نتایج آزمون فرضیه که در جدول (۵) ارائه شده است نشان می دهد که مقدار آماره، F برابر ۱۱,۷۵ Prob محاسبه شده برای آماره F مدل کمتر از سطح خطای ۵ درصد بوده و معنادار می باشد. معناداری آماره F نشان دهنده معناداری کل مدل است. ضریب متغیر تجربه مدیر عامل برابر ۰,۱۸۹ و با توجه به سطح خطای مورد پذیرش ۰,۰۰۰، که کمتر از پنج درصد است، معنی دار می باشد. که نشان می دهد بین تجربه مدیر عامل و سطح نگهداشت وجه نقد رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. مقدار آماره دوربین واتسون برابر ۱,۵۳۰ که در بازه ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد و بیانگر عدم وجود خودهمبستگی بین جملات خطا در رگرسیون است. میزان ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده به ترتیب ۱۳٪ و ۲۳٪ هستند که نشان می دهد تقریباً ۲۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل و متغیرهای کنترلی قابل تبیین است. با توجه به اینکه مقادیر آماره VIF برای همه متغیرها کمتر از ۱۰ می باشد. بنابراین میتوان نتیجه گرفت که بین متغیرهای مستقل تحقیق همخطی وجود ندارد.

آزمون فرضیه اول

کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی تاثیر معناداری دارد.

جدول (۶): آزمون فرضیه ی اول پژوهش

متغیر	ضریب متغیر	مقدار ضریب رگرسیونی	آماره t	سطح معنی داری
عرض از مبدا	β_0	۳,۷۷۱۱	۱,۱۳۰۵۹۱	۰,۲۵۸۶
PMQ رقابت بازار محصول	β_1	۶,۹۹۱۱	۱,۹۷۴۵۹۲	۰,۰۴۸۷
FRQ کیفیت گزارشگری مالی	β_2	۳,۷۴۱۸	۷,۴۴۷۶۸۷	۰,۰۰۰۰
MTB ارزش بازار	β_3	۱,۰۰۰۰۰۰	۲,۰۱۱۸	۰,۰۰۰۰
SIZE اندازه شرکت	β_4	-۶,۱۹۱۲	-۱,۱۷۹۹۲۹	۰,۲۳۸۴
ROA بازده دارایی ها	β_5	-۱,۰۳۱۸	-۲,۰۹۳۰۶۴	۰,۰۳۶۷
LEV اهرم مالی	β_6	۶,۷۵۱۹	۰,۴۷۷۳۴۶	۰,۶۳۳۳

۰.۹۲۲۳	۰.۰۹۷۵۷۶	۳.۴۷۱۲	β_7	RETVol بازده سهام
آماره F ۶.۱۶۳۷			ضریب تعیین ۰.۸۴	
سطح معنی داری			ضریب تعیین تعدیل شده ۰.۷۹	
۲.۳۹			دوربین واتسون	

همانطور که در جدول فوق (۵) مشاهده می شود مقدار آماره F که بیانگر معنی دار بودن کل رگرسیون می باشد برابر با ۰.۰۰۰ بوده و حاکی از آن است که مدل معنی دار می باشد. همچنین آزمون دوربین واتسون رابطه فوق عدد بین ۱.۵ تا ۲.۵ می باشد که مناسب است و نشان دهنده مورد پذیرش بودن فرض نبود خود همبستگی است. همچنین با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده بدست آمده کل مدل که برابر با ۰.۸۴ است، می توان بیان کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترلی تحقیق بیش از ۰.۸۴ تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهند. با توجه به سطح معنی داری متغیر مستقل فرضیه ی اول پژوهش یعنی که برابر با ۰.۰۰۰ است و از سطح تعیین شده یعنی ۵٪ کمتر می باشد در نتیجه می توان استنباط نمود که فرضیه اول پژوهش با سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می شود بدین مفهوم که کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی تاثیر مثبت و معناداری دارد.

آزمون فرضیه دوم

بین کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی ارتباط معناداری وجود دارد.

جدول (۶): آزمون فرضیه دوم پژوهش

متغیر	ضریب متغیر	مقدار ضریب رگرسیونی	آماره t	سطح معنی داری
عرض از مبدا	β_0	۲.۷۲۲۴	۸.۳۲۸۹۲۰	۰.۰۰۰۰
FRQ کیفیت گزارشگری مالی	β_1	۷.۲۰۱۹	۲.۲۳۱۴	۰.۰۰۰۰
MTB ارزش بازار	β_2	۱.۰۰۰۰۰۰	۳.۲۰۳۲	۰.۰۰۰۰
SIZE اندازه شرکت	β_3	-۴.۲۴۲۵	-۸.۲۸۱۹۰۹	۰.۰۰۰۰
ROA بازده دارایی ها	β_4	۱.۱۳۳۲	۳.۵۳۴۱۳۶	۰.۰۰۰۴
LEV اهرم مالی	β_5	-۳.۳۷۳۳	-۰.۲۷۹۶۱۶	۰.۷۷۹۹
RETVol بازده سهام	β_6	۱.۸۵۲۵	۱.۱۵۴۸۴۸	۰.۲۴۸۵
ضریب تعیین ۰.۶۷			آماره F ۵.۰۱۶۵	
ضریب تعیین تعدیل شده ۰.۵۰			سطح معنی داری ۰.۰۰۰	
دوربین واتسون			۱.۸۱	

همانطور که در جدول فوق (۶) مشاهده می شود مقدار آماره F که بیانگر معنی دار بودن کل رگرسیون می باشد برابر با ۰.۰۰۰ بوده و حاکی از آن است که مدل معنی دار می باشد. همچنین آزمون دوربین واتسون رابطه فوق عدد بین ۱.۵ تا ۲.۵ می باشد که مناسب است و نشان دهنده مورد پذیرش بودن فرض نبود خود همبستگی است. همچنین با توجه به

ضریب تعیین تعدیل شده بدست آمده کل مدل که برابر با ۰,۵۰ است، می توان بیان کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترلی تحقیق بیش از ۰,۵۰ تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهند. با توجه به سطح معنی داری متغیر مستقل فرضیه دوم پژوهش یعنی که برابر با ۰,۰۰۰ است و از سطح تعیین شده یعنی ۰,۰۵ کمتر می باشد در نتیجه می توان استنباط نمود که فرضیه ی چهارم پژوهش با سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می شود بدین مفهوم که بین کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

خلاصه نتایج فرضیه های پژوهش

جدول (۷): نتایج آزمون فرضیه ها

نتایج	فرضیه
مثبت و معنادار	بین کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی معناداری وجود دارد.
مثبت و معنادار	بین کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی ارتباط معناداری وجود دارد.

جمع بندی و تفسیر فرضیه اول

در فرضیه اول بیان کردیم که کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی تاثیر معناداری دارد. در صورتی که شرکت محصولات جدید و با نوآوری جدیدی وارد بازار نماید و اطلاعات آن را در گزارش های مالی به صورت شفاف ارائه نماید باعث تسهیل در روند تحلیل استفاده کنندگان صورت های مالی و در نتیجه افزایش کیفیت گزارشگری مالی می گردد. کیفیت گزارشگری مالی ارزش گزارشگری مالی را تعیین می کند و به همین منظور، ارائه تعریفی روشن و کامل از کیفیت گزارشگری مالی یک تقاضای جهانی است. به طور کلی، ارائه گزارش های مالی با کیفیت که در تصمیم های سرمایه گذاری استفاده کنندگان و افزایش کارایی بازار تأثیر گذار، ضرورت دارد؛ بنابراین، ارائه روش های ایده آل برای ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی نیاز دیگر در حوزه گزارشگری مالی است و هرچه کیفیت گزارشگری مالی بالاتر باشد، منفی که سرمایه گذاران و استفاده کنندگان گزارش های مالی به دست می آورند، بیشتر خواهد شد. علاوه بر این، کیفیت گزارشگری مالی مفهوم گسترده ای است که نه تنها به اطلاعات مالی، به اطلاعات غیرمالی دیگری نیز اشاره دارد که در تصمیم گیری های استفاده کنندگان مفید واقع می شود. نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش با نتایج پژوهش های چن و لی (۲۰۱۱) و و اقبال و همکاران (۲۰۲۱) مطابقت دارد.

جمع بندی و تفسیر فرضیه دوم

در فرضیه دوم بیان شد که بین کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. در صورتی که شرکت محصولات جدید و با نوآوری جدیدی وارد بازار نماید و اطلاعات آن را در گزارش های مالی به صورت شفاف ارائه نماید باعث تسهیل در روند تحلیل استفاده کنندگان صورت های مالی و در نتیجه افزایش کیفیت گزارشگری مالی می گردد. اگر پژوهشگران عوامل تعیین کننده در شناسایی کیفیت گزارشگری مالی را از دیدگاه گروه های مختلف بررسی نکنند، استنتاج های آنان درباره پیامدهای اقتصادی کیفیت گزارشگری از اعتبار چندانی برخوردار نخواهد بود. بدون شک کیفیت گزارشگری مالی و افزایش آن مورد علاقه همه استفاده کنندگان، شامل سرمایه گذاران، اعتباردهندگان، مشتریان، عرضه کنندگان، کارمندان، دولت و جامعه است. تصمیم گیرندگان یا استفاده کنندگان مختلف بر

اساس تجربه، وزن‌های مختلفی به ویژگی‌های کیفیت گزارشگری مالی می‌دهند و حساب‌رسان و تهیه‌کنندگان ممکن است به اهمیت بالقوه‌ای که استفاده‌کنندگان به ویژگی‌های کیفیت گزارشگری مالی می‌دهند، توجه نکنند. تفاوت بین گروه‌های مختلف به این دلیل اهمیت دارد که توافق‌نکردن روی سیاست انتخاب روش‌های حسابداری ممکن است ناشی از توافق‌نکردن روی عوامل مؤثر بر ویژگی‌های کیفیت اطلاعات حسابداری باشد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش با نتایج پژوهش‌های چن و لی (۲۰۱۱) و اقبال و همکاران (۲۰۲۱) مطابقت دارد.

پیشنهادات براساس نتایج فرضیه‌ها

پیشنهاد بر اساس نتایج فرضیه اول

– به سازمان بورس اوراق بهادار پیشنهاد می‌شود تا با اتخاذ سیاست‌ها و راهکارهای عملی در راستای ایجاد شفافیت و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، توانایی مدیران را در توسعه طلبی محدود، به طوری که تا حدود زیادی از ناکارایی سرمایه گذاری پیشگیری شود.

پیشنهاد بر اساس نتایج فرضیه دوم

– پیشنهاد می‌شود، مکانیزم‌های نظارتی شرکت‌ها در قالب نظام‌های حاکمیت شرکتی تلاش نمایند تا از طریق ارزیابی عملکرد مدیرعامل پاداش‌های در خور توجهی به آن‌ها اختصاص دهند تا از این طریق شکاف هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهند و به عنوان یک پیامد عملکردی برای شرکت، تجدید ارائه صورت‌های مالی کاهش یابد تا از این طریق عدم تقارن اطلاعاتی بر اساس کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها کاهش یابد.

منابع

- ✓ امیرآزاد، میرحافظ، برادران حسن‌زاده، رسول، محمدی، احمد، تقی‌زاده، هوشنگ، (۱۳۹۷)، مدل جامع عوامل مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی در ایران به روش نظریه‌پردازی زمینه‌بنیان، پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۱۰، شماره ۴، صص ۲۱-۴۲.
- ✓ حسین‌زاده، محمد، ولیان، حسن، عبدلی، محمدرضا، (۱۴۰۰)، قابلیت‌های رقابتی پویا و کیفیت گزارشگری مالی، دانش حسابداری، دوره ۱۲، شماره ۱، صص ۱۳۳-۱۵۷.
- ✓ رحیمی، اسماعیل، عظیمی‌یانچشمه، مجید، (۱۳۹۹)، اثر تعدیل‌کننده مالکیت دولتی بر رابطه بین رقابت در بازار محصول و کیفیت کنترل‌های داخلی، رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، دوره ۴، شماره ۱۰، صص ۱۱۳-۱۲۹.
- ✓ ملکی، مجتبی، (۱۳۹۲)، بررسی موانع و مشکلات پیش‌بینی سود با اطلاعات حسابداری، دومین کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه‌گذاری، گرگان.
- ✓ Almeida, J. E. F., & Dalmacio, F. Z. (2015). The effects of corporate governance and product market competition on analysts' forecasts: Evidence from the Brazilian capital market. *International Journal of Accounting*, 50(3), 316e339.
- ✓ Amjad Iqbal, Fayaz Ali, Muhammad Umar, Irfan Ullah, Khalil Jebran. (2021), Product market competition and financial analysts' forecast quality: The mediating role of financial reporting quality, *Borsa Istanbul Review*, ISSN 2214-8450
- ✓ Brown, L. D., Call, A. C., Clement, M. B., & Sharp, N. Y. (2015). Inside the "black box" of sell-side financial analysts. *Journal of Accounting Research*, 53(1), 1e47.

- ✓ Chen, C., Li, L., & Mary, L. Z. M. (2014). Product market competition and the cost of equity capital: Evidence from China. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*. 21(3), 227-261. DOI: <https://doi.org/10.1080/16081625.2014.893197>.
- ✓ Chen, T., Harford, J., Lin, C.,(2015). Do analysts matter for governance? Evidence from natural experiments. *Journal of Financial Economics* 115, 383-410
- ✓ Diether, K. B., Malloy, C. J., Scherbina, A.,(2002). Differences of opinion and the cross section of stock returns. *Journal of Finance* 57, 2113-2141
- ✓ Dyck, A., Morse, A., Zingales, L.,(2010). Who blows the whistle on corporate fraud? *Journal of Finance* 65, 2213-2253.
- ✓ Frangle, I. M., Hu, B., & Lee, J. J. (2006). Product market competition and analyst forecasting activity: International evidence. *Journal of Banking & Finance*, 56(1), 48e6
- ✓ Gaspar, J. M., & Massa, M. (2006). Idiosyncratic volatility and product market competition. *Journal of Business*, 79(6), 3125e3152.
- ✓ Kelly, B., Ljungqvist, A.,(2012). Testing asymmetric-information asset pricing models. *Review of Financial Studies*, 25, 1366-1413
- ✓ Iqbal, A., Jebran, K., & Umar, M. (2020). The nexus between product market competition and the quality of analysts' forecasts: Empirical evidence from Chinese-listed firms. *Journal of Asia Business Studies*, 14(1), 15e30.
- ✓ Iqbal, Amjad & Rao, Zia-ur-Rehman & Tauni, Muhammad & Jebran, Khalil. (2017). Modeling product market competition and reporting quality: the transitional economy of China. *Managerial Finance*. 43. 154-166. 10.1108/MF-12-2015-0330.
- ✓ Jones, J. J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 193e228.
- ✓ Zhang, L., Chen, W., & SU, W. H. (2020). Competencia en el mercado de productos, control interno de calidad y opiniones de auditoría. Evidencia de empresas chinas que cotizan en bolsa: Product-market competition, internal control quality and audit opinions. Evidence from Chinese listed firms. *Revista de Contabilidad - Spanish Accounting Review*, 23(1), 102–112. <https://doi.org/10.6018/rcsar.369111>